

DE SLAGEN VAN SURINAME, DEEL IX: SUBFAMILIE XENO-
DONTINAE (GENERA HYDROPS, IMANTODES EN LEIMADOPHIS.

Door: A. Abuys, Jukwerderweg 31, 9901 GL Appingedam.

Inhoud: Het genus *Hydrops* - Het genus *Imantodes* -
Het genus *Leimadophis* - Literatuur.

HET GENUS *HYDROPS* WAGLER, 1830

Dit genus telt in totaal twee soorten, met respectievelijk twee en zes ondersoorten. In Suriname komen twee ondersoorten voor.

Algemene gegevens van het genus:

Kop: De kop gaat met nauwelijks merkbare versmaling over in het lichaam; de ogen zijn klein met ronde pupillen. Als een markant kenmerk heeft dit genus maar één internasale schub.

Romp: Deze is cilindervormig met gladde schubben; over het algemeen zijn het kleine slangen, die door kleur en tekening wat doen denken aan de koraalslangen van het genus *Micrurus*.

Leefwijze: Deze slangen zijn subterrestrisch en aquatisch; ze jagen voornamelijk 's nachts.

Voortplanting: Vermoedelijk door middel van eieren (ovipaar).

Voedsel: Dit bestaat uit wormen, wormslangen, wormsalamanders, aaltjes, kleine visjes en kikkers.

Biotoop: Ze leven voornamelijk in moerasachtige gebieden en onder andere rijstvelden, maar ook in bosrijke gebieden langs beekjes en rivieren. Over het algemeen ook daar waar de genera *Erythrolamprus* en *Micrurus* voorkomen.

Fig. 1. *Hydrops triangularis fasciatus*. Foto: M.S. Hoogmoed.

Hydrops triangularis fasciatus (Gray, 1849)

Nederlandse naam: Witgeringde hoekbandige waterslang.

Engelse naam: Red-sided Water snake, Red-and-black Banded False Coral Snake.

Surinaamse naam: Watra krara sneki.

Maximum lengte: Ongeveer 80 cm.

Beschubbing: 1 internasale; dorsalen in 15 rijen (glad); 150-176 ventralen; 42-63 subcaudalen; anale schub gedeeld; 1 preoculare; 2 postocularen; loreale niet aanwezig; 7 (soms 8) supralabialen; 7 of 8 sublabialen; 1+1 temporalen.

Kenmerken: De rug is roodbruin tot geelbruin met zwarte dwarsbanden. Over de achterkant van de kop (parietalen) loopt een smalle witte ringband. De eerste zwarte band (om de nek) is het breedst. De overige zwarte banden zijn wat smaller en vormen niet altijd volledige ringen,

Fig. 2. *Imantodes cenchoa cenchoa*. Foto: A. Abuys.

maar kunnen zowel midden op de rug als midden op de buik verspringen. Sommige banden raken elkaar bij de hoeken, terwijl een aantal andere banden elkaar geheel niet raken. Aan de buikzijde verbreden de zwarte banden zich en vormen op de witte buik een zwart-wit patroon.

Opmerking: Deze soort is wat traag en niet agressief.

Verspreidingsgebied: Essequibo rivier in Brits-Guyana en in Suriname.

Vindplaatsen in Suriname: 1. Bosbivak te Zanderij.

Hydrops triangularis neglectus Roze, 1957.

Nederlandse naam: Gewone hoekbandige waterslang.

Maximum lengte: Ongeveer 80 cm.

Beschubbing: 1 internasale; dorsalen in 15 rijen (korte, gladde schubben); 159-168 ventralen; 47-51 subcaudalen; anale schub gedeeld; 1 pre-oculare; 2 postocularen; geen loreale; 8 supra-labialen; 1+1 soms 1+2 temporalen.

Kenmerken: De rug is purperbruin, de flanken rood en de buik wit. Over het gehele lichaam zwarte dwarsbanden, die midden op de rug en midden op de buik wat kunnen verspringen. De randen van deze zwarte banden zijn echter onregelmatig en op de buik verbreden zij zich niet

Opmerking: Zoals zijn eerder beschreven soortgenoot is deze slang niet agressief en is traag in zijn bewegingen. In gevangenschap is deze slang niet makkelijk in leven te houden. Eenzelfde ervaring had ik met een *Hydrops trangu-laris fasciatus*.

Verspreidingsgebied: Trinidad, Brits Guyana en Suriname.

Vindplaatsen in Suriname: Zelf ben ik deze slang in Suriname nog niet tegengekomen.

HET GENUS *IMANTODES* DUMÉRIL, 1853

Dit genus omvat in totaal 5 soorten, waarvan er 2 in Suriname voorkomen.

Algemene gegevens van het genus:

Kop: De kop is klein en stomp met grote ogen, voorzien van spleetpupillen. De dunne nek vormt een zeer duidelijke afscheiding tussen de kop en het lichaam.

Romp: Deze is zeer lang en slank (ietwat zijdelings afgeplat) met vertebrale schubben die veel groter zijn dan de overige.

Staart: Het is de typische grijpstaart van een

boomslang: lang en dun.

Leefwijze: Het zijn arboreale slangen die 's nachts jagen.

Voortplanting: Door middel van eieren; de jongen zijn ongeveer 18 cm lang.

Voedsel: Boomkikkers, hagedissen, de jongen en de eieren van kleine vogels, insecten, larven en slakken.

Biotoop: Deze slangen leven in dichte bossen of boomgaarden. De rustplaats is op grote bladeren, in bromelia's of achter loszittende bast van bomen.

Bijzonderheden: De achterste tanden in de bovenkaak zijn sterk vergroot en gedeeltelijk voorzien van een groef aan de voorkant van de tand. Door een grotere tussenruimte staan deze tanden (één aan elke kant) afgescheiden van de rest. De slangen van dit genus kunnen verhoudingsgewijs grote afstanden overbruggen bij het reiken van de ene tak naar de andere. Dit wordt mogelijk gemaakt, doordat de slangen van dit genus hun lichaam zijdelings dusdanig afplatten, dat de extra grote vertebrale schubben en de buikschubben aan de zijkant uitsteken waardoor het lichaam een I-balkvorm krijgt. Hierdoor krijgt het lichaam extra steun, waardoor het over een opmerkelijke lengte in balans gehouden kan worden.

Imantodes cenchoa cenchoa (Linnaeus, 1758).

Nederlandse naam: Riemboomslang of Stompkoppige boomslang.

Engelse naam: Fiddle-string Mapepire, Tread Snake of Chunkheaded Snake.

Surinaamse naam: Swipi.

Maximum lengte: Ongeveer 1,50 m.

Beschubbing: Dorsalen in 17 rijen (gladde schubben); 252-279 ventralen; 160-198 subcaudalen; anale schub gedeeld; 2 preocularen; 2 postocu-

laren; loreale aanwezig (smal); 8 supralabialen; 10 of 11 sublabialen; 2+2 temporalen.

Kenmerken: De basiskleur is geelbruin tot lichtbruin met bruine tot donkerbruine vlekken. De vlekken op het voorste gedeelte van het lichaam zijn ovaalvormig en raken de buikrand niet. De vlekken op het midden en achterste gedeelte van het lichaam zijn meer zadelvormig, terwijl zij op de flanken puntvormig toelopen en hier de buikrand raken. Op de kop een fijne lijntekening in de vorm van een Y.

De buik is licht grijs-bruin met kleine, onregelmatig verspreide, donkerbruine tot zwarte vlekjes.

Opmerking: Deze soort is niet agressief, maar zal zich bij vastpakken verdedigen door het afscheiden van het bekende stinkende secret.

Verspreidingsgebied:

Panama en het gehele noorden van Zuid Amerika tot aan Paraguay, Bolivia en Argentinië, verder ook op Trinidad.

Vindplaatsen in Suriname: 1. Loksi Hatti; 2. Bosbivakte Zanderij.

Imantodes lentiferus (Cope, 1894).

Nederlandse naam: Ovaalvormig-gevlekte Riemboomslang.

Surinaamse naam: Swipi.

Maximum lengte: Ongeveer 1,40 m.

Beschubbing: Dorsalen in 15 rijen (gladde schubben); 223-238 ventralen; 143 tot 156 subcaudalen (in 2 rijen); een enkele anale schub; 1 preoculare; 2 postocularen; loreale smal (vertikaal); 8 supralabialen (3e, 4e en 5e raken het oog); 10 of 11 sublabialen; 1+2 temporalen.

Kenmerken: De basiskleur is geel tot beige met donker grijsbruine vlekken. Deze min of meer ovale vlekken raken de buikrand niet. De kop is beige met bruine vlekken (geen Y-tekening). De buik en onderzijde van de staart zijn voorzien van onregelmatig verspringende stipjes.

Opmerking: Over het algemeen lijkt deze slang op zijn soortgenoot *Imantodes cenchoa cenchoa*. Een nauwkeurige waarneming laat ons echter opmerken dat het vlekkenpatroon iets afwijkt (ovale vlekken die de buikrand niet raken). Maar ook het lichaam en de kop vallen verhoudingsgewijs iets forser uit. Nog meer zekerheid geeft de anale schub, deze is namelijk enkel. Tot slot geeft het ontbreken van de Y-tekening op de kop ook nog een duidelijke aanwijzing.

Verspreidingsgebied: Amazone gedeelte van Brazilië, Amazone gedeelte van Colombia, Ecuador, Peru, Suriname en Frans Guyana.

Vindplaatsen in Suriname: Zelf ben ik deze slang in Suriname nog niet tegengekomen.

HET GENUS *LEIMADOPHIS* FITZINGER, 1843.

Dit genus omvat in totaal ongeveer 40 soorten, waarvan er 20 voorkomen op het vaste land van Zuid-Amerika. In Suriname komen 2 soorten voor.

Algemene gegevens van het genus:

Kop: In de kop staan een paar grote ogen met ronde pupillen. De kop gaat met een nauwelijks merkbare versmalling over in de nek.

Romp: Het zijn kleine, stevige slangen.

- Leefwijze: De slangen zijn terrestrisch, soms aquatisch. Deze dagjagers liggen vaak, vanuit een schuilplaats, met uitgestrekte nek op de loer. Grote prooien worden gewurgd.
- Voortplanting: Deze geschiedt door middel van eieren, die op een hoop gelegd worden en aan elkaar klevan.
- Voedsel: Kikkers, hagedissen, vissen, eieren van reptielen, soms kleine vogels of kleine zoogdieren, insekten (zoals onder andere grote mieren).
- Biotoop: Deze slangen leven zowel in hoogbos als in savannebos, maar wel nabij een rivier of beek. Een aantal soorten geven echter de voorkeur aan wat meer open terrein met wat struikgewas of gras, aan de rand of in de nabijheid van moerassen. Ook landbouwgebieden met sloten of kanalen komen in aanmerking als jachtgebied.
- Bijzonderheden: Dit genus is niet agressief. Wordt een slang van genoemd genus stevig vastgepakt, dan zal zij op den duur wel bijten. Voelt zij zich bedreigd, dan richt zij haar kop iets op en spreidt het voorste gedeelte van het lichaam op cobra-achtige wijze breed uit.
- Terrariumverzorging: Strathemann (1983) beschrijft in een artikel in Herpetofauna de verzorging van *Leimadophis sagittifer* en *Leimadophis viridis*. Een bespreking van dit artikel stond in No. 6 van jaargang 3 van "Litteratura Serpantium" in de rubriek "Literatuur".

Leimadophis reginae reginae (Linnaeus, 1758)

Nederlandse naam: Gele netslang.

Engelse naam: Reticulated snake.

Maximum lengte: Ongeveer 90 cm.

Beschubbing: Dorsalen in 15 of 17 rijen (gladde schubben); 136-154 ventralen; 55-79 subcaudalen; anale schub gedeeld; 1 preoculare; 2 postocula-

Fig. 3. *Leimadophis reginae reginae*. Foto: W. Eriks.

Fig. 4. *Leimadophis typhlus typhlus*. Foto: A. Abuys.

ren; loreale aanwezig; 8 supralabialen (4e en 5e raken de oogrand); 10 sublabialen; 1+2 temporalen.

Kenmerken: Bij deze soort komen, voor wat betreft kleur en patroon, meerdere variëteiten voor. In de omgeving van Nickerie en van Wageningen komen exemplaren voor met het volgende kleurpatroon:

De kop is bruin met gele vlekjes en als een opvallend kenmerk, langwerpige gele vlekken achter de ogen. Onder het oog door loopt een zwarte streep vanaf de neus tot aan de achterkant van de bovenkaak. Het gehele lichaam heeft verder gele tot okergele schubben voorzien van een zwarte vlek of een zwarte rand, waardoor een netachtig patroon ontstaat. De buik is felgeel. Bij de Mammadam kreeg ik een exemplaar in handen met het volgende kleurpatroon:

De kop heeft donkerbruine kopschubben en een lichtbruine neuspunt. Achter de ogen weer de kenmerkende langwerpige vlekken, maar nu mosgroen van kleur. Ook nu weer de zwarte streep onder het oog door, waardoor een scherpe afscheiding ontstaat met het lichtgeel van de supra- en sublabialen. Een vage mosgroene vlek aan de zijkant van de nek gaat geleidelijk over in de paars-bruine kleur van het bovenlichaam. De zijkant van het lichaam heeft kleine, zwarte vlekjes. De buik is geel met paarsgewijs liggende zwarte vlekken. De staart heeft aan de zijkanten een zwarte streep.

Bij Republiek (in de Para-kreek) een jong zwemmend aangetroffen met het volgende kleurpatroon: De kop is grijs-zwart en om de nek een smalle onregelmatige witte ring. Het bovenlichaam is grijsbruin met kleine, zwarte vlekjes. De buik is vuilwit met vele dunne, onregelmatig verdeeld liggende, dwarsstrepen.

Opmerkingen: Deze soort wordt in meer open terrein bij water aangetroffen.

Verspreidingsgebied:
Het noorden van
Zuid Amerika ten
oosten van de An-
des.

Vindplaatsen in Su-
riname: 1. Nicke-
rie; 2. Wagenin-
gen; 3. Parakreek
bij Republiek; 4.
Mammadam.

Leimadophis typhlus typhlus (Linnaeus, 1758)

Nederlandse naam: Groene bosslang.

Engelse naam: Pink Groundsnake.

Maximum lengte: Ongeveer 80 cm.

Beschubbing: Dorsalen in 19 rijen (gladde schub-
ben); 131-158 ventralen; 47-60 subcaudalen;
anale schub gedeeld; 1 preoculare; 2 postocula-
ren; loreale aanwezig; 8 supralabialen (4e en
5e raken de oogrand); 10 sublabialen; 1+2 tem-
poralen.

Kenmerken: De kop is mosgroen met een blauwachtige
glans. De rest van het bovenlichaam is eveneens
mosgroen, met op de flanken, schuin liggende,
slechts flauw zichtbare, dunne zwarte strepen.
Bij het uitzetten van het lichaam door een gro-
te prooi of als een verdediging bij bedreiging,
komt een roze-achtig gekleurde huid tevoor-
schijn. De buik is geel tot roze-rood met even-
tueel op de rand van elke schub een rood vlekje.
Soms loopt er een duidelijk zwarte streep aan
de zijkant van de staart.

Biotoop: Deze soort wordt voornamelijk gevonden op
de bosbodems van zowel savannebos als hoogbos.

Verspreidingsgebied:
Zuid Amerika ten
oosten van de An-
des en ten noor-
den van 35 graden
zuiderbreedte.

Vindplaatsen in Su-
riname: 1. Omge-
ving Paramaribo;
2. Bosbivak te
Zanderij; 3. Op de
Brownsberg.

LITERATUUR

- Beebe, William, 1946. Field Notes on the snakes of Kartabo, British Guiana and Caripito, Venezuela. Zoologica, Bull. N.Y. Zool. Soc., Vol. 31 (1): 11-31.
- Dixon, James R. & Pekka Soini, 1977. The reptiles of the upper amazon basin, Iquitos region, Peru II: Crocodilians, Turtles and Snakes. Milwaukee Publ. Mus., Contr. Biol. Geol., No. 12: 1-91.
- Peters, J.A. & B. Orejas-Miranda, 1970. Catalogue of the Neotropical Squamata, Part I: Snakes. Smithsonian Inst. Bull., No. 297: I-VIII, 1-347.
- Roze, J.A., 1966. La taxonomia y zoogeografia de los ofidios en Venezuela. Univ. Centr. Venez., Caracas. Pp. 1-362.
- Strathemann, Udo, 1983. Leimadophis viridis und Leimadophis sagittifer im Hydrokulturterrarium. Herpetofauna (Ludwigsburg), Vol. 5 (22): 23-25 / Litt. Serp., Vol. 3 (6): 247-249.